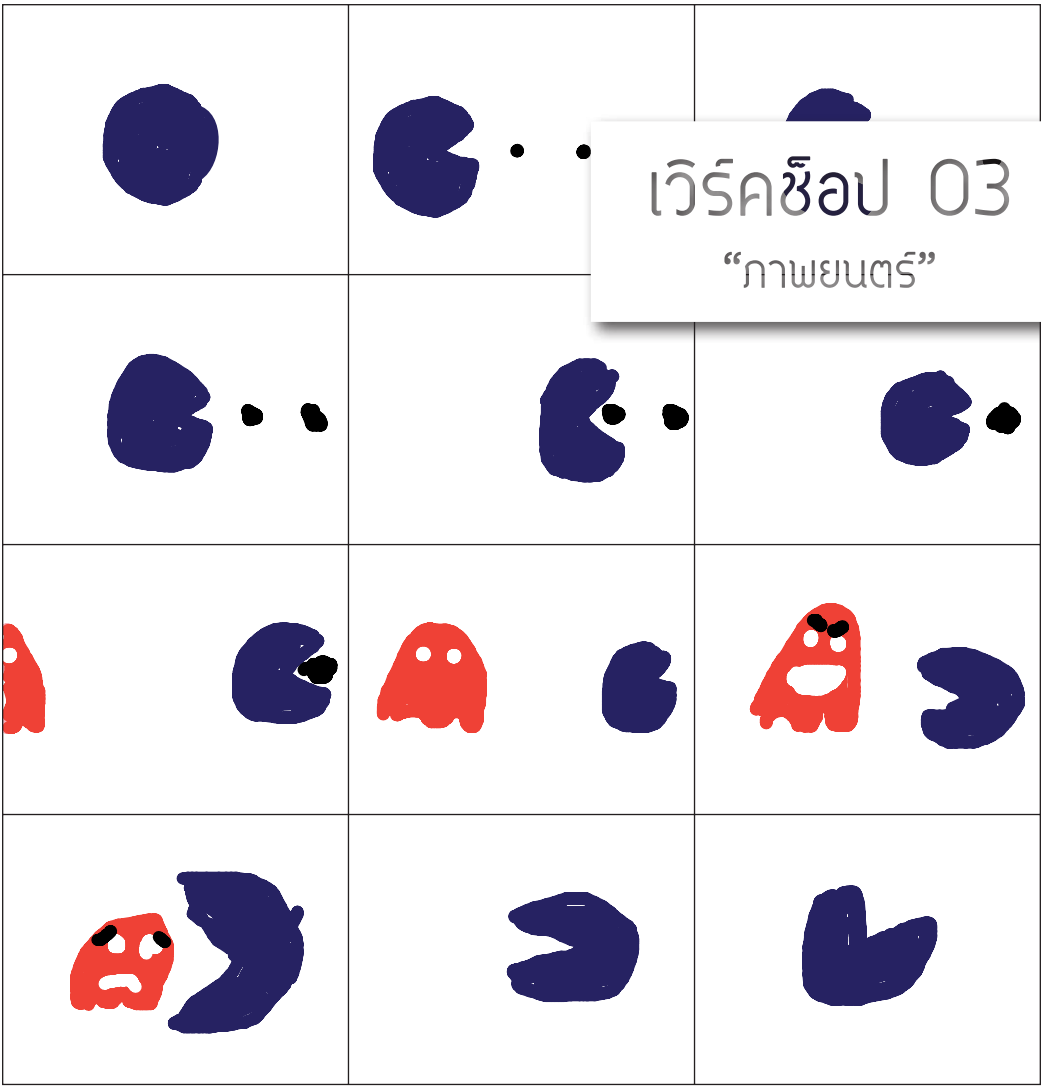

เวิร์คช็อป 03

"ภาพยนตร์"

HATCH - U

PROJECT

HATCH - U
PROJECT

เวิร์คช็อป 03

“ภาพยนตร์”

ดูหนังสั้นกับ 3 ผู้กำกับ

หยิน

แป้ง

ฟาง

เต่า

ดิว

บอล

ป่าน

บับเบิ้ล

จิ๋ง

แม้ว

นิว

แบงค์

ท็อป

จูน

กิจกรรม Hatch-U

เวิร์คช็อป 03 “ภาพยนตร์”

ดูหนังสั้นกับ 3 ผู้กำกับ

วันอาทิตย์ที่ 6 กันยายน พ.ศ.2552

สถานที่ มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์

วิทยากร

พี่แอน - โสรยา นาคะสุวรรณ

พี่เข้ - จุฬญาณนนท์ ศิริผล

พี่แป้ง - วิชชุตา วัจนะรัตน์

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. บอล - นายปิติบดี ระวียันต์
2. หยิน - น.ส.ธนาลัย พูลศิริ
3. บับเบิ้ล - น.ส.ประภาพัชร ชุณหวรากรณ์
4. ท็อป - นายณัฐวัฒน์ ธีระเลิศธรรม
5. แป้ง - น.ส.สิรินภรณ์ แสนสมบัติ
6. ฟาง - น.ส.วรรณเพ็ญ แซ่เปี่ยน
7. จิ๋ง - น.ส.พรพิมพ์ แซ่ลิ้ม
8. แบงค์ - น.ส.ปรียาภรณ์ ไทยศรีวงศ์
9. นิว - น.ส.วรรณวลัย ชอบอิสระ
10. จูน - น.ส.ชรินรัตน์ ขุนขำ
11. ดิว - น.ส.ปัทมปาณี สมัครการ
12. ป่าน - น.ส.นันทพร สุทธิพงษ์ไกวัล
13. แม้ว - น.ส.สุทธิพร เรืองฤทธิศักดิ์
14. เต่า - นายภควัต ทวีปวรเดช

ภาพยนตร์
ดูหนังสั้นกับ 3 ผู้กำกับ

พี่แอน

พี่เข้

พี่แป้ง

ประวัติและผลงานของ 3 ผู้กำกับอย่างย่อ

พี่แอน - โสรยา นาคะสุวรรณ

เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ เรื่อง *Final Score 365วัน ตามติดชีวิตเด็กเอ็นท์* และเป็นหนึ่งในผู้กำกับสารคดีเพื่อรำลึกถึงพระพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชุด “สารคดีนำทางส่งเสด็จ”

พี่แอนจบจากคณะนิเทศศาสตร์ เอกภาพยนตร์และภาพนิ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พี่เข้ - จุฬญาณนนท์ ศิริผล

เริ่มกำกับหนังสั้นตั้งแต่เรียนมัธยม ด้วยเรื่อง “บางสิ่งที่หายไป” ต่อมาก็มีเรื่อง “หัวลำโพง” “บ้านทรายทอง” “เจ้าหญิงนิทรา” “ภัยใกล้ตัว (ฉบับผู้กำกับ)” และล่าสุด เรื่อง “คาราโอเกะเพลงแผ่เมตตา”

พี่เข้จบจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชานิเทศศิลป์ สาขาภาพยนตร์และวิดีโอ

พี่แป้ง - วิชชุตา วัจนะรัตน์

หลังจากไปฝึกงานและใช้ชีวิตร่วมกับชาวมอแกน ก็ได้หนังสั้นเรื่อง “ความสุขที่เกาะเหลา” นอกจากเรื่องนี้ยังมีหนังสั้นแนวทดลองชื่อ “ปลา” และเรื่องอื่นๆ อีก “คำสารภาพของวิพุฒ” “ภาพเคลื่อนไหว” และ “Paranoid Andriod”

จบการศึกษาคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกภาพยนตร์และภาพถ่าย

แนะนำตัว

พี่หนิง วันนี้ เรามีกิจกรรมนอนดูหนังกับ 2 ผู้กำกับ แต่ตอนนี้เป็น 3 ผู้กำกับแล้วใช่ไหม คือนั่งดูเราจะไม่ถนัดกัน เลยต้องนอนดู มีหมอนแล้วนะ แนะนำตัวกันว่าชื่ออะไร มาจากไหน สถาบันอะไร เป็นเพื่อนใคร หรือตอนนี้กำลังทำอะไรอยู่ เริ่มจากพี่เริ่มก่อนก็ได้ พี่ชื่อพี่หนิง เป็นผู้ประสานงาน ผู้จัดการโครงการ Hatch-U เดี๋ยวพี่จะแนะนำโครงการให้น้องๆ ผู้กำกับ และให้น้องๆ 2-3 คน ที่ยังไม่รู้จักอีกทีนะ

บอล ชื่อบอลครับ อยู่ศิลปกรรม มศว.ทัศนศิลป์
พี่หนิง ปีอะไรแล้วคะ
บอล ปี 4 ครับ
พี่หนิง แล้วปีหน้าจะเรียนต่อไหมคะ (หัวเราะกัน)
บอล ปีนี้จบครับ
พี่หนิง แล้วปีหน้าจะต่อโทไหมคะ
บอล ขอคิดดูก่อนครับ
พี่แนน ชื่อพี่แนน เป็นเพื่อนพี่ฝน ก็มาเที่ยว มาดูน้องๆ ค่ะ
พี่ฝน ชื่อพี่ฝนค่ะ เป็นเพื่อนพี่แนน ดูแลโครงการเด็กมัธยม ชื่อโครงการคีแคมป์ ของมูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์
ปลื้ม น้องชื่อปลื้ม มาจากจังหวัดกาญจนบุรี เป็นเด็กในโครงการคีแคมป์รุ่นที่ 3 ครับ วันนี้มาติว ไม่ได้มาดู แต่แอบมาดูนิดนึงครับ
ป่าน ส่วนหนูชื่อป่าน จากศิลปากร คณะการโรงแรมค่ะ
พี่วิก ชื่อวิก เป็นเพื่อนพี่ฝ้าย มาดูหนังฟรีค่ะ
พี่หนิง เชิญพี่แอนค่ะ
พี่แอน ชื่อพี่แอนค่ะ ก็ทำหนังอิสระบ้างไม่อิสระบ้าง แล้วก็สอนหนังสือที่คณะสถาปัตย์ แล้วก็ของมัลติมีเดีย ม.ศิลปากร
ดาริด ชื่อดาริด อยู่ปี 1 รัฐศาสตร์ มศว. เป็นคีแคมป์รุ่น 3 รุ่นเดียวกับปลื้มครับ
เจีย ชื่อเจีย อยู่ ม.6 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี เป็นน้องพี่จิ๋งค่ะ

พี่แป้ง ชื่อแป้ง แนะนำว่าอะไรดี พี่เพิ่งจบจากคณะวารสารศาสตร์ธรรมศาสตร์ ตอนนี้ก็ยังว่างงานอยู่ วันนี้จะมาพูดเรื่องเกี่ยวกับหนังสั้น ก็พูดเท่าที่มีประสบการณ์แล้วกัน คือเป็นนักเรียนหนัง แต่ไม่ใช่พวกผู้กำกับหนังสั้นอะไรนะ แบบทำหนังตามประสบการณ์ ประมาณนี้
พี่หนิง ได้ค่ะ เดี๋ยวได้แลกเปลี่ยนกัน
พี่เข้ ชื่อจะเข้นะครับ จบนิเทศศิลป์ ภาพยนตร์ ที่ลาดกระบัง ก็ทำหนังสั้น ตอนนี้เป็นเจ้าหน้าที่อยู่ที่หอศิลป์ จุฬาฯ ครับ
พี่ฝ้าย สวัสดีค่ะ ชื่อฝ้าย เป็นพี่เลี้ยงประจำโครงการ Hatch-U นี่ล่ะค่ะ
จิ๋ง ชื่อจิ๋ง เรียนนิติศาสตร์ รามคำแหงปี 3 ค่ะ
แม้ว ชื่อแม้ว เรียนสิ่งแวดล้อม พระนครเหนือ
ท็อป ท็อปครับ การฑูตฯ มหิดลครับ
หยิน ชื่อหยิน วิทยาฯ มหิดลค่ะ
นิว ชื่อนิว ทันตะ จุฬาฯ ค่ะ
ดิว ชื่อดิว วิทยาฯ จุฬาฯ ค่ะ
บับเบิ้ล บับเบิ้ล วิทยาฯ ลาดกระบังค่ะ
เต่า เต่าครับ วิทยาฯ มหิดลครับ
พี่จ๋า ชื่อจ๋าค่ะ วิศวะ มอ.ค่ะ
บอล เอ้านี่เนียนเลย จบแล้วไม่ใช่หรอ
แบงค์ ชื่อแบงค์ เรียนวิทย์ฯ กีฬา จุฬาฯ ปี 4 แล้วค่ะ
พี่หนิง โครงการ Hatch-U เราเดินทางไปเพื่อเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม มิติเรื่องสิ่งแวดล้อม อุ้ย! ขอโทษค่ะ ลืมตากล้อง
พี่แอม แอมค่ะ จบนิเทศฯ ที่ ม.บูรพา
พี่หนิง แอมเป็นตากล้องประจำมูลนิธิฯ ค่ะ

ก่อนดูหนังสั้น

พี่หนิง โครงการเราเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เรารู้สึกว่าถ้าเยาวชนได้ข้อมูล สิ่งแวดล้อมที่มีมิติหลากหลายครบด้านมากขึ้น ได้เดินทางไปเรียนรู้ของจริงแล้ว เขาจะได้คิดเรื่องสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือรู้จักความจริง รู้จักความงามของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สุดท้ายเรียนรู้แล้ว ก็น่าจะมีโอกาสตกผลึกข้อมูลเหล่านั้นออกมาเป็นความคิดของตัวเอง เป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมในมิติใดมิติหนึ่งตามที่เขาสนใจ แล้วก็มีเครื่องมือเพื่อทำให้ถ่ายทอดความรู้หรือประเด็นที่เขามีอยู่ในใจออกมา

ครั้งนี้ เป็นโอกาสให้ผู้กำกับหรือผู้ที่มีประสบการณ์การทำหนังมาแลกเปลี่ยนกับน้อง อยากให้มองว่าไม่ได้ชวนมาเพื่อทำหนังเป็น แต่อยากให้มองว่านี่คือเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้เราถ่ายทอดความคิดของตัวเองออกมาได้ ต่อไปก็คงเป็นลำดับฉายหนังดูกัน แล้วก็ค่อยเป็นช่วงเวลาของการแลกเปลี่ยน ดีไหมคะ

พี่ฝ้าย พี่ๆ อยากคุยอะไรกับน้องๆ หรือเปล่าคะ

พี่แอน ภาพยนตร์ก็เป็นสื่อหนึ่งใช่ไหมคะ ที่ตอนนี้เด็กรุ่นใหม่ก็สนใจอยากทำหนังสั้นมากขึ้น เราเห็นจากมูลนิธิหนังไทยหรือตอนนี้ค่อนข้างมีโอกาสในเรื่องอย่างเวิร์คช็อป หรือว่าใครที่สนใจทำหนัง คุณก็สามารถไปยืมกล้องคนใกล้ตัว คิดว่าเดี๋ยวที่นี่คงจะมีทำเวิร์คช็อปให้ทำใช่ไหม คิดว่าน่าจะเป็นโอกาสดี

ทำไม มันถึงเป็นสื่อที่คนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีพลัง คือมันสื่อสารกับเราในหลายมิติมาก เป็นภาพเป็นเสียงแล้วก็ประเด็นที่เราอยากจะพูดอะไรต่างๆ ภาพยนตร์ให้อิสระที่จะทำตรงนั้น แต่ว่าก่อนอื่นเราก็ต้องรู้ก่อนว่าภาษาของมันคืออะไรหรือสิ่งที่เราอยากจะพูดหรือ subject ที่เราต้องการจะทำคืออะไร ก็เดี๋ยวคงให้ดูหนังของเข้ ใช่ไหม

พี่เข้ ก็มีเตรียมกันมา

พี่แอน แล้วก็หนังของเราบางส่วน ไม่รู้ว่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือเปล่านะ แต่ก็ลองเอามาแชร์กันดู

พี่หนิง เนื้อหาอาจจะไม่ต้องเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยตรงก็ได้ อาจจะเป็นประเด็นที่อยู่ในใจเข้ แล้วเข้อยากสื่อสารออกไปสู่ผู้ดูหรือคนที่รับสาร ยังไงสุดท้ายแล้ว สิ่งที่เราดูต้องมากระทบใจเราสักอย่างหนึ่ง ให้เกิดความรู้สึกสะท้อนออกมาว่า เราดูแล้วเรารู้สึกอะไรกับมัน คือถ้าหนังดูแล้วมันนิ่งไปตลอดไม่กระทบความรู้สึกใดเลย ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์อะไรก็ตาม อย่างนั้นก็คงไม่สามารถสื่อไปถึงคนดูได้ว่าเขาจะเรียนรู้หรือจะเกิดอะไรในใจเขา

เริ่มต้นดูกันก่อน ถ้าน้องๆ มีคำถามก็แชร์เลย อาจจะเป็นเรื่องคำถามเข้าไปสู่หนังที่พี่ๆ เขาทำ คำถามเรื่องของเทคนิควิธีหรืออะไรก็ได้

พี่แอน โปรเจ็คต์ที่จะเอาให้ดู โปรดิวเซอร์เขาใช้ชื่อว่า “สารคดีนำทางส่งเสด็จ” เป็นสารคดีที่ทำเพื่อรำลึกถึงพระพี่นางฯ ในพระราชพิธีฯ เมื่อปีที่แล้ว (พระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์)

ตัวไอเดีย คือว่าเวลาที่เราดูงานเกี่ยวกับเจ้า ส่วนใหญ่เป็นภาพที่ถ่ายทอดสดงานพิธี ถ้ามองในแง่ที่เป็นพีระมิดก็คือมักจะถูกเล่ามาจากมุมบน แล้วก็เล่าลงมาให้เราแบบให้เรายอมรับในสิ่งนั้นใช่ไหม แต่โปรเจ็คต์นี้ (reverse / ตรงกันข้าม ถอยกลับ) เราพยายามคิดอะไรที่มันรีเวิร์ส คือเราอยากจะเล่าจากคนที่เป็นประชาชนเป็นคนแบบทั่วไปที่เขาเรียนรู้อยู่ว่าเขามีความเกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่งกับการที่จะมาในงานของพระพี่นางฯ แล้วก็เลยเป็นไอเดียให้ผู้กำกับ 5 คนไปเลือก subject ที่ตัวเองอยากจะทำ แต่ว่าอยู่ในธีมเดียวกัน คือทุกคนจะต้องมาที่งาน ตัวละครของคุณจะเป็นใครก็ได้

อย่างพี่สนใจเรื่องควาญช้าง พี่ก็เล่าเรื่องเกี่ยวกับควาญช้าง แต่ว่าอย่างในหนังก็เป็นประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้กำกับบางคนก็สนใจเกี่ยวกับมูลนิธิขาเทียมที่อยู่ทางใต้ แล้วคนที่มาในงานศพก็คือคนที่ไม่มีขา แล้วเราก็ทำสารคดีเพื่อบันทึกการเดินทางของเขาที่เข้ามาในงาน ซึ่งมีทั้งหมด 5 เรื่อง เรื่องของพี่ ประมาณ 25 นาที ก็ไม่รู้ว่าประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า แต่ว่าตอนที่เขาให้โจทย์มาก็คิดว่าน่าจะใกล้เคียงที่สุดแล้วน่ะค่ะ เรื่องอื่นๆ มันก็ดูเล็กไป ดูเป็นเรื่องอื่นไปหน่อย

(ฉายหนังสารคดีของพี่แอน)

ทำ...ยังไง

พี่แอน ใช้เวลาถ่ายประมาณ 2 อาทิตย์ เตรียมประมาณ 1 เดือน ตัดต่ออีก 2 เดือน ทำเสียงอีกซักเดือน ทุกอย่างก็รีบๆ ทำ แต่เรื่องมันน่าสนใจสำหรับเรา ตรงที่ความช้างกับพิธีของเขา ตอนที่เราไปรีเสิร์ช เราก็ต้องเริ่มหาประเด็นว่า เราสนใจอะไร ที่อยากจะเล่าหรืออยากจะพูด อย่างอันนี้ เราชอบเสียงตอน ที่ร้องเพลงเรียกขวัญ เลยคิดว่าจะเอาตรงนี้มาใช้ในหนังได้ยังไง

เผอิญว่าศูนย์ฯ ที่ไปมา ไม่ใช่ศูนย์ช้างในลักษณะการท่องเที่ยว ที่ให้ทำตัวประหลาดๆ ให้พวกเราหัวเราะอะไรอย่างนั้น แต่ช้างที่นี่ไม่ใช่ คือเป็นช้างมีปัญหา เคยโดนทำร้ายมาก่อนหรือว่าโดนคนเอายาบ้าให้กินแล้ว ก็กลายเป็นช้างติดยา มันเป็นช้างฮาร์ดคอร์ (หัวเราะกัน) มันเป็นช้างจริงๆ เลยคิดว่า แปลกดี เราสนใจแล้วว่าเวลาที่ช้างเสียสติหรือช้างเป็นบ้า คนท้องถิ่นที่นั่นเขาก็คิดว่าต้องมีการทำขวัญ คือเขาคิดว่าช้างก็มีขวัญเหมือนกับคน อย่างเวลาเราไปต่างจังหวัดหรือว่ามีเด็กทารกเกิดมาใหม่เขาก็จะทำขวัญคน ซึ่งเขาก็เชื่อว่าช้างมีขวัญเหมือนกัน เพราะเชื่อว่าช้างเป็นสัตว์ที่เหมือนฉลาด เขาบอกว่าช้างเป็นสัตว์ที่เป็นสัตว์ชั้นบนของห่วงโซ่อาหาร ช้างเป็นสัตว์ที่ไม่กินสัตว์ เป็นสัตว์กินพืชแล้วเป็นห่วงโซ่ของอาหารเพราะว่าช้างจะกินเข้าไป แล้วจะเดินไปตามที่ต่างๆ ในป่าแล้วก็จะถ่ายออกมาเป็นเม็ดๆ แล้วเม็ดๆ ก็มีสัตว์อื่นมากินต่อ ก็เป็นเหมือนกับการสร้างระบบนิเวศในป่าอะไรอย่างนี้ ซึ่งคนที่เขาอยู่กับป่าก็เชื่อว่าช้างเป็นเหมือนเจ้าป่า คือเป็นสัตว์ที่สูงในป่า แต่เราอาจจะมองมันในมุมอื่น แบบช้างถูกใช้เพื่อการท่องเที่ยว แต่อันนั้นก็อาจจะถูกคุยถูกพูดมาเยอะแล้ว ก็ไม่ได้คิดว่ามันน่าสนใจ แต่ความเป็นคนที่อยู่กับช้าง เราว่ามันน่าสนใจกว่า

งานแบบนี้นะคะ สารคดีคือเป็นงานที่ถ่ายเยอะ ถ่ายไว้สัก 10 ชั่วโมงได้มั้ง แล้วตัดให้เหลืออยู่อย่างที่ดูเมื่อกี้ ประมาณ 25 นาที ก็ต้องมีเนื้อหาของพระพี่นางฯ ด้วยตามที่เขาให้โจทย์มา ก็อะไรประมาณนั้น ใครมีคำถามไหมคะ คุยกันเล่นๆ ก็ได้

พี่หนิง เกี่ยวกับวิธีการทำหรืออะไรก็ได้ หรือจะเป็นประเด็น

บอล คือตามถ่ายเขาเลยเหรอครับ

พี่แอน ตามยังไงนะคะ

บอล ตามถ่ายควาญช้างเขายังไง หรือว่าบล็อคแล้วให้เขาตามที่วางไว้

พี่แอน อืม ไม่ ที่เล่าให้ฟังตอนแรกว่า คือมันจะมี 5 เรื่องใช่ไหม ซึ่งจุดที่มาจอยกันก็คือ จุดที่งานศพที่กรุงเทพฯ ซึ่งต่างตัวละครแต่เรื่องเป็นคนที่อยู่ต่างจังหวัดทั้งหมด เขาเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อมาร่วมงาน แต่ว่าในความเป็นจริง พอท้ายสุดเนื้อเรื่องมันก็ไม่ได้เกี่ยวกับความเป็นกรุงเทพฯ หรอก คือเหมือนเป็นจุดที่เชื่อมกันมากกว่า แต่ท้ายสุดพอเราไปดู แล้วมันกลายเป็นเรื่องของชาวบ้านน่ะ ก็คือของคนส่วนใหญ่ของประเทศที่อาจได้รับความช่วยเหลือหรือว่ามีการอุปถัมภ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับโครงการของพระพี่นางฯ พอทำออกมาแล้วทั้งหมด 5 เรื่อง มันเป็นเรื่องของคนในชนบท จะสนุกตรงที่จะเห็นการเปลี่ยนของพื้นที่ใช่ไหมคะ อย่างเมื่อกี้เป็นป่า บางคนมาจากทางใต้ก็จะมีความเป็นทะเล แล้วก็จะมาที่งานก็มีความเป็นกรุงเทพฯ คือมีเรื่องของการ transit (การเปลี่ยนผ่าน) ของพื้นที่หรือว่าเรื่องแบบความเป็นชนบทกับความเป็นกรุงเทพฯ มันก็จะเห็น โดยที่ไม่ต้องไปพยายามยัดเยียดอะไร เพราะระหว่างทางที่เขาเดินทางมาก็มีนัยยะพวกนี้อยู่แล้ว

พี่หนิง โปรดักชั่นแบบนี้ ต้องใช้กล้องแบบไหน

พี่แอน ใช้กล้องแคนนอน กล้องดิจิตอลแต่ว่าเป็นดิจิตอลตัวใหญ่เท่านั้นเอง เรื่องเทคนิคน่ะ ไม่ต้องกังวลหรอก คือเรามีกล้องอะไรเล็กๆ เราก็ใช้ถ่ายได้ มันเป็นเรื่องที่มาทีหลัง คือถ้าเรารู้เรื่องว่าอะไรคือภาษาภาพยนตร์ แล้วก็มีเรื่องที่เราอยากจะเล่า รู้ในสิ่งที่เราต้องการจะสื่อออกมา หัวข้อที่เราสนใจเราว่านั่นคือมันสำคัญกว่าเทคนิค เทคนิคก็คือตัวสนับสนุนเรา แต่ว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่

พี่แบด ตอนที่พี่แอนคิด ตีโจทย์อันนี้ คือมองออกมาให้เป็นภาพก่อน แล้วไปถ่ายตามภาพที่เห็น หรือว่าเก็บๆ มาหลายๆ อย่างจากที่เกิดขึ้น แล้วเราค่อยมาเรียบเรียง

พี่แอน ทั้ง 2 แบบ คือบางทีอาจมีในใจก่อน พอเราไปรีเสิร์ชแล้วก็ได้อะไรมากขึ้น เห็นมากขึ้น แล้วก็ค่อยมาคิดว่า จะเอามันมาใช้ยังไง หมายถึงเวลาจะเล่าเรื่อง เรียงตัดต่อเราจะเอาอะไรขึ้นมา เลือกที่จะเล่าอะไรหรือไม่เล่าอะไร เพราะว่าระหว่างทางที่รีเสิร์ชมันเจอเรื่องเยอะแยะไปหมด หรืออย่างเรานั่งขลุกตัวเองอยู่กับบ้านก็คงมีเรื่องอยู่ในหัวเยอะแยะไปหมด ท้ายที่สุดแล้วเราคงต้องเลือกสักอย่างออกมา หรือความรู้สึกไหนหรือว่าเส้น หรือแม้แต่จะไม่เล่าเรื่องก็ตามนะ เล่าแค่แบบใช้ความรู้สึก ภาพ เสียง อันไหนที่เราคิดว่าอยากจะสื่อมันออกมา

บอล กว่าจะได้อย่างนี้ ใช้ทุนเยอะหรือเปล่าครับ

พี่แอน ทุน ก็ไม่เยอะนะคะ หลักๆ คงเป็นอุปกรณ์ ค่าอุปกรณ์ ค่าเดินทาง ค่ากิน ค่าคนที่มาทำงานให้เราตอนเอามาตัดต่อ คือเราทำแก้สี แก้สีแล้วก็ทำเสียงซึ่งตรงนั้นก็มีค่าใช้จ่าย แต่คนที่มาช่วยทำก็เพื่อนๆ กันนี่แหละ แบบก็ช่วยๆ กันทำไปอย่างละนิดละหน่อย

แต่ถ้าเราถามแบบหมายถึงในลักษณะ low budget อย่างนั้นมันก็เป็นไปได้ แต่ว่าอาจจะต้องเอาเพื่อนที่แบบว่าโอเค ถ่ายภาพพอได้หน่อย แล้วก็อาจจะต้องรู้วิธีการเล่าเรื่อง วิธีการอัดเสียงเบื้องต้นอะไรอย่างนี้ ก็จะช่วยให้งานออกมาสมบูรณ์ขึ้น หรือแม้แต่งานที่แบบไม่ได้สมบูรณ์ทางด้านภาพและเสียง แต่ว่าถ้ามีประเด็นที่อยากจะเล่าก็เป็นงานที่ดีแล้วก็น่าสนใจได้เหมือนกัน คือถึงบอกว่าเรื่องเทคนิคมันอาจจะเป็นเรื่องที่มาทีหลัง

พี่หนิง คือเราก็ต้องคัดเอาสิ่งที่อยากจะพูดออกมา

พี่แอน เดี๋ยวนี้ทำหนังกับมือถืออะไรยังน่าสนใจเลย ถึงบอกว่าใครมีมือถือก็ทำหนังได้แล้ว เรียกว่าตรงนั้นก็เป็นทางเลือกหนึ่งในการทำสื่อใช่ไหม อาจจะไม่จำเป็นว่าจะต้องมีกล้องดีๆ หรือว่ามีเครื่องอัดเสียงดีๆ แต่ถ้าเรามีอะไรจะพูด แล้วมองหาสิ่งที่อยู่รอบตัวแล้วหยิบเอามาใช้ ก็น่าจะทำหนังได้

บทของสารคดีลักษณะนี้

คำถาม ก่อนออกไปต้องมีการร่างบทหรือลำดับเหตุการณ์ก่อนหรือเปล่า หรือว่าเราจะจัดอย่างนั้นทีหลังก็ได้ คือถ่ายๆ เก็บไว้ก่อน

พี่แอน เวลาทำหนังจริงๆ มันเป็น 3 process (กระบวนการ) ใน process เดียวใช่ไหม

เราคิดเรื่องก่อนก็เหมือนการเขียนใช่ไหม แล้วถามว่าสารคดีต้องเขียนไหม ก็อาจจะต้องเขียน เขียนในแง่ที่ว่าประเด็นที่เราอยากจะพูดหรือว่าสิ่งที่เราคิดกับเรื่อง แล้วพอเวลาเราไปลงพื้นที่รีเสิร์ชจริง เราก็จะได้อะไรมากขึ้นมากกว่าคิดแล้วก็เขียนเองอยู่ที่บ้าน แต่เวลาไปถ่ายเราก็ต้องเปิดตัวเอง สมมุติถ้าเราจะซ้อมแล้วมันต้องได้อย่างที่ฉันเขียน มันก็ไม่ถูก ในเวลาที่เราไปถ่ายก็มีอะไรเกิดขึ้นใหม่ๆ ตลอดเวลา ฉะนั้น เราก็อาศัยการสังเกต คือต้องเปิดตัวเอง เพื่อจะเอาฟุตเทจมา (footage / ต้นฉบับภาพเคลื่อนไหวที่ยังไม่ได้ตัดต่อ) พอท้ายสุดเราได้มา ก็เอามาตัดต่ออีกครั้ง นั่นก็หมายความว่าคุณก็มีโอกาสที่จะเล่าเรื่องได้อีกครั้ง ซึ่งทั้งกระบวนการเหมือนกับมีหนัง 3 เรื่องอยู่ในเรื่องเดียว ตอนคิดก็โอเค มันคือหนึ่งอย่าง พอคุณไปทำอาจกลายเป็นอีกหนึ่งอย่าง แล้วพอคุณทำแล้ว เอาฟุตเทจกลับมาตัดต่อ พอตัดต่อเสร็จก็อาจจะกลายเป็นอีกหนึ่งอย่าง เพราะมันเป็นกระบวนการที่ยาวเหมือนกัน แต่ว่าอย่างนั้นเป็นเรื่องบท อย่างเช่นจะเล่าตัวละครแบบไหน หรือว่าเล่าเรื่องราวแบบไหนที่สนใจ หรือว่าพื้นที่แบบไหน เหตุการณ์แบบไหนที่เราสนใจ ซึ่งนั่นก็คือเราต้องรู้คร่าวๆ ก่อนจะลงลึกมากขึ้นตอนลงไปทำรีเสิร์ชน่ะค่ะ

พี่หนิง การรีเสิร์ช การหาข้อมูล ก็สำคัญใช่ไหมคะ

พี่แอน ใช่ๆ พรีโพรสำคัญหมดแหละ (preproduction / ขั้นตอนเตรียมงานก่อนผลิต)

พี่หนิง ถ้าอยากหยิบเรื่องหมาจรจัด คุณก็จะต้องรู้ให้ชัดว่าความเป็นจริงของข้อมูลนั้นมีจุดไหนบ้างยังไงบ้าง ต้องลงไปทำข้อมูลหาข้อมูลไปสัมภาษณ์ไปเก็บ

พี่แอน ใช่ สมมติถ้าเกิดทำหนังแบบ fiction หรือว่าแบบ short film นั่นคือคุณกำลังสร้าง history world ซึ่งควรจะเป็นโลกที่ทุกคนควรจะรู้ว่ามัน

คือโลกอะไร โลกที่คุณกำลังจะเล่านี้ แต่ก็ไม่จำเป็นที่จะเล่าทุกด้านของมัน อาจเลือกเล่าหรือเลือกที่จะไม่เล่ามันก็ได้ ท้ายสุดกลับมาที่ว่าคุณรู้จักตัว subject ที่คุณกำลังทำมากน้อยแค่ไหน แต่ในฐานะที่เป็นคนทำ ควรจะรู้ แต่ว่าเวลาเล่าไปแล้วอาจจะไม่ต้องเล่าหมดให้คนอื่นรู้เหมือนเราก็ได้ มันก็เป็นเรื่องกระบวนการ

พี่หนิง นึกเปรียบเทียบตอนที่เราไปอบรมน้าชาติ เรื่องการเขียนหนังสือหรืองานเขียนวรรณกรรม ถ้าเราในวรรณกรรมของเราจะมีเรื่องเกี่ยวกับหมอฟัน เราก็ต้องรู้จักหมอฟัน ไปทำรีเสิร์ชแล้วต้องรู้ว่าหมอฟันเป็นยังไง ต้องทำอะไรยังไงบ้าง หรือที่น้าชาติยกตัวอย่างว่าคนป่วยเป็นโรคไต จะต้องมีอาการยังไงบ้าง คือต้องรู้ความจริงของสิ่งเหล่านั้นที่เราจะเขียน แต่ว่าตอนที่เราจะเอามาแต่งเป็นเรื่อง ก็อาจจะเลือกหยิบมาเล่า ก็เทียบเคียงได้ว่ามีส่วนคล้ายกันยังไงบ้าง เพราะมันก็คือการเล่าเรื่อง มันก็คือ story ที่เราจะสื่อออกมา

พี่แอน ก็ควรจะเริ่มจากการเล่าเรื่องก่อนแหละ คือภาพยนตร์จะเป็นอะไรที่นามธรรมก็ได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องเล่าเรื่องแบบทุกคนต้องรู้เรื่อง แต่ว่าเราก็ควรจะฝึกว่าโอเคถ้าเล่าเรื่องเราก็เล่าได้ แต่ว่าจะปฏิเสธการเล่าเรื่องนะ เราก็ทำได้

สำหรับเราก็ยังคิดว่าพื้นฐานว่าเล่าเรื่องได้ก่อนก็ยังจำเป็น ก่อนที่เราจะปล่อยความเป็น abstract หรือความเป็นนามธรรม

เพราะนั่น หมายความว่าเราอาจจะก้าวไปสู่อีกจุดหนึ่ง ที่อาจจะต้องการหาภาษาของตัวเอง สมมติเขียนเรื่องสั้นหรือบทกวีลักษณะการใช้ภาษาก็ไม่เหมือนกัน ซึ่งภาพยนตร์ก็เหมือนกัน แต่ว่าถามว่าตัวพื้นฐานของมันคืออะไร พื้นฐานของมันก็คือ ภาษาภาพ ใช้ภาษาการลำดับภาพ ภาษาเสียงคือการใช้ sound เข้ามาเล่า นั่นก็คือเบสิคของความเป็นภาพยนตร์ใช่ไหมคะ

พี่หนิง จะเรียกว่าเป็นภาษาหนังได้หรือเปล่าคะ

พี่แอน ใช่ ก็เป็น

พี่หนิง พี่แอนพูดถึงเรื่องภาษาภาพยนตร์ อย่างภาษาภาพ ภาษาเสียง

ภาษาจังหวะ

พี่แอน อืม...การลำดับภาพ การร้อยเรื่องราว ก็เป็นเหมือนกับพื้นฐาน เดี๋ยวคงจะได้เรียน คุยกันกว้างๆ ไปก่อน ถ้าเกิดจะทำมันคงต้องไปเรียน

พี่ฝ้าย วันนี้อาจจะยังไม่มี ก็ถ้าเกิดมีคำถามหรือว่าสงสัยอะไรถามนอกรอบกับพี่แอนได้

พี่หนิง งั้นเดี๋ยวเราดูเรื่องต่อไป แล้วเดี๋ยวเรามาคุยกันต่อ

(ดูหนังสั้นของพี่เข้)

หนังสั้นของพี่เข้

พี่แบด คือแสดงป็นตัวเองมากๆ (หัวเราะกันใหญ่)

พี่เข้ คือยังไงดีล่ะ ช่วงนั้นประมาณปี 48 พอดีมีแม่บ้านคนใหม่เข้ามา แล้วเราก็รู้สึกอยากจะทำเรื่องเขา โดยที่จะเล่าไม่ให้ซีเรียสเกินไปมากนักเกี่ยวกับเรื่อง...อืม ยังไงล่ะ

พี่หนิง สัญชาติ

พี่เข้ สัญชาติหรือชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาหรือแรงงานต่างด้าว ก็เลยเลือกเอาเรื่อง “บ้านทรายทอง” มาล้อกับความเป็นจริงกับความเป็นเรื่องแต่ง เพราะบ้านทรายทองเป็นเรื่องของพจมานที่เข้ามาใหม่ แล้วถูกกีดกันด้วยคนที่เคยอยู่ในบ้าน แต่สุดท้ายแล้วเหมือนเป็นความฝันนิดๆ ที่คนที่เข้ามาใหม่กลับกลายเป็นเจ้าของบ้านซะเอง ซึ่งความเป็นจริงแล้ว มันอาจเป็นไปไม่ได้เลย แล้วอีกส่วนหนึ่งก็คือล้อละครทีวีบ้านเรา ที่เป็นเรื่องของความฝันของคนบางคนที่แบบจะมีชีวิตที่ดีขึ้นอะไรประมาณนั้น แล้วก็สนุกๆ กันเองในบ้านด้วยขำๆ สนุกคนเดียวหรือเปล่าไม่รู้

พี่หนิง ใครจะเอาไปทำที่บ้านบ้าง

พี่เข้ ได้ๆ ที่เลือกเรื่องนี้มาให้ดูเพราะคิดว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะบอกว่า ทำอะไรที่ง่ายๆ ทำด้วยตัวเองได้ โดยที่ไม่ต้อง คือถ้าแบบพูดถึงหนังสั้นก็จะแบบมโนภาพไปว่า อืม ทุนเท่าไหร่ ใครเล่น เอานักแสดงมาจากไหน ก็ค่อน

ข้างที่จะไกลตัว เลยเลือกเรื่องนี้มาให้ดูว่าเราทำกันเองได้ง่ายๆ สนุกๆ แล้วเรื่องอุปกรณ์ ก็จะเห็นได้ว่าภาพไม่ค่อยชัดเท่าหนังพี่แอนใช่ไหมครับ เพราะคุณภาพของกล้อง ไม่ใช่กล้องดิจิตอล ยังเป็นกล้องวีดีโอแบบสมัยก่อน เห็นว่าขอบข้างยังมีเส้นยึกยือๆ ใช้กล้องตัวนั้นถ่าย คุณภาพยังไม่ดีเท่าไหร่ แต่ก็เหมือนกับพี่แอนบอกเมื่อกี้ว่า ไม่ต้องจำเป็นที่กล้องต้องดีมากก็ได้ ใช้กล้องมือถือหรือว่ากล้องอะไรที่มันถ่ายติดก็โอเค ทำได้แล้ว เป็นเรื่องของ ไอเดียมากกว่าที่เราจะใส่อะไรในนี้

พี่แบด มีใครอยากจะถามอะไรบ้างหรือเปล่า ดูแล้วเป็นไงบ้าง

บอล ชอบ

พี่แบด ชอบอะไร

น้องๆ ชอบคนในบ้าน เป็นชายกลางใช่ไหม

บอล ชอบตอนนั้นตอนที่ล้มไปกลิ้งอ่ะ

พี่เข้ คือมันหลุดน่ะครับ

คำถาม จริงๆ หลุดใช่ไหม

พี่เข้ คือมันหลุดๆ น่ะครับ ตอนแรกเราไม่ได้ตั้งใจให้เป็นแบบนี้ คือแบบจะเล่าไปธรรมดาว่าแบบ บ้านนี้เป็นบ้านของพจมานนะ แต่บังเอิญว่าแม่หลุดขึ้นมา เราก็เลยเกิดไอเดียใหม่ อย่างที่พี่แอนบอกว่าขั้นตอนในการทำหนังน่ะไม่ใช่แค่แบบเขียนบทแล้วก็จบ คือตอนถ่ายทำมันก็อาจจะเกิดสร้างหนังขึ้นมาใหม่ก็ได้ ที่เราก็เอามาใช้ได้

บอล แล้วพี่จงใจเรื่องภาพให้มันเป็นอย่างนี้ โดยทั้งเรื่องก็จะใช้กล้องนี้จงใจหรือเปล่า หรือไม่เลย

พี่เข้ ก็ไม่ได้จงใจนะ คิดว่ากล้องอะไรก็ได้ ไม่ได้ตั้งใจ แต่อุปกรณ์มีแค่นี้ ก็เลยออกมาเป็นอย่างนี้

พี่หนิง แต่ก็สื่อออกมาอีกแบบ อารมณ์แบบว่าเหมือนแบบหนังเก่าๆ

บอล เหมือนไม่ได้คิดว่าจะเลือกใช้ภาพแบบนี้

พี่เข้ ก็อาจจะเป็นเรื่องบังเอิญด้วยก็ได้ เนื้อหากับรูปแบบมันเจ๊าๆ กันไป

พี่หนิง แล้วตอนบอกบทคุณยายกับคุณตา ลำบากไหมคะ คือแบบว่าคุณยายดูแสดงเนียน

พี่เข้ คุณยายนี่สื่อสารกันไม่ค่อยได้น่ะ คืออาการทางสมอง อย่างที่เห็นในหนังก็คือว่าเป็นเรื่องจริง

ท็อป แล้วคุณตาละครับ

พี่เข้ คุณตายังสื่อสารได้อยู่ ก็บอกไปว่า “คุณตา เดี๋ยวจะเป็นแบบคนที่เก็บความลับของบ้านนี้เอาไว้ แต่ว่าเป็นคนป่วยหนักมากจนใกล้จะตายแล้ว” ก็ต้องเล่นเป็นคนป่วยหนัก คุณตาก็ตามที่เห็นน่ะครับ

พี่หนิง ก็คือแสดงเอง

พี่เข้ ใช่ครับ

พี่แบด เกลี้ยกล่อมที่บ้านนานไหมคะ

พี่เข้ ก็ค่อยๆ ตะล่อมครับ ว่าตอนนี้กำลังจะถ่ายเรื่องนี้ จะเป็นอย่างนี้นะ ที่เป็นปัญหาคือตัวพจมานมากกว่าครับ เนื่องจากเขากลัวกล้อง เขาไม่ค่อยอยากให้ถ่ายเท่าไหร่ อย่างบทสนทนายาวๆ เช่นตอนจบก็แบบ “นี่ พจมานให้อภัยนะ” คือจริงๆ ผมคิดบทไว้ยาวกว่านั้น อย่าง “อ่า ไม่เป็นไรหรอกค่ะ...” แต่ว่าพี่เขาจำภาษาไทยที่พูดยาวๆ ไม่ได้ ขออะไรที่มันสั้นๆ เราก็ต้องจัดให้ เพราะว่ามีข้อจำกัดของนักแสดงด้วย บางฉากที่เขาทำอาหารหรือทำกับข้าว เราก็ต้องแอบถ่ายไม่ให้เขาเห็น เพราะว่าเขาเห็นกล้องแล้วกลัวๆ ดูไม่เป็นธรรมชาติ

คำถาม ใช้เวลานานไหมคะเวลาถ่ายทำทั้งหมด

พี่เข้ ประมาณ 1 เดือนครับ รวมตัดต่อ เป็นงานส่งอาจารย์ด้วย

คำถาม เรื่องหน้าทำเรื่องอะไรคะ

พี่เข้ เอ่อ

พี่หนิง มีนักแสดงรึยังคะ แถวนี้เพียบเลย

พี่เข้ ก็กำลังทำเรื่องใหม่อยู่ เป็นคาราโอเกะเพลงแผ่เมตตา แต่ว่าภาพประกอบตัวคาราโอเกะจะเป็นเกี่ยวกับการเมืองไทย เหลือง-แดงอะไรไป เป็นกิจกรรมที่ทำให้ทุกคนมีความสุขประมาณนี้

พี่หนิง น่าสนใจ

พี่หนิง แล้วได้แรงบันดาลใจมาจากไหน

พี่เข้ แต่ละเรื่องก็มาหลากหลายครับ บางเรื่องเกิดจากความบังเอิญ คือถ้าเราพกกล้องไปในชีวิตประจำวัน แล้วก็ตามถ่ายแบบมุมมองที่เราอยากจะมอง อย่างคิดมาเรื่องหนึ่ง มีหมาตัวนึงนอนอยู่หน้าสนามกีฬาแห่งชาติ แถวสถานีรถไฟฟ้า ตัวอ้วนๆ ใหญ่ๆ แล้วมันก็ชอบนอนอ้าขา นอนแผ่เหมือนว่านอนอยู่หน้ามาบุญครอง เราก็เกิดแรงบันดาลใจขึ้นมาว่า อยากจะตามถ่ายหนังหมาตัวนี้ ว่ามันจะอยู่ยังไงหรือว่าใครเลี้ยงหรือว่า...

พี่หนิง ทำไมมันอ้วนขนาดนั้น

พี่เข้ คือก็มีที่มาหลายแบบน่ะครับ ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นแบบหนังมาจากที่บ้านอย่างเดียว

พี่ๆ หัวลำโพง

พี่เข้ หัวลำโพงไม่ได้เอามาครับ

พี่แบด คิดเรื่องมาก่อนหรือเจอเหตุการณ์ขึ้นมาแล้วถึงอยากจะทำแล้วค่อยคิดเรื่องตามหรือว่ายังไง

พี่เข้ ก็ได้ทั้ง 2 แบบ

พี่แบด ส่วนใหญ่?

พี่เข้ ส่วนใหญ่ของเข้ คือประทับใจแล้วก็สร้างเป็นเรื่องมากกว่า แต่ก็เคยทำหนังที่เป็น fiction คือเรียนฟิล์มมาก็มีวิชาทำ fiction ทำหนังที่มีเรื่องแต่ง ไม่ใช่สารคดีแบบพี่แอน เราก็เหมือนกับหาประเด็นที่เราต้องการที่เราจะสื่อเอาไว้ก่อน แล้วก็พยายามหาข้อมูลอย่างที่พี่แอนบอก แล้วก็เอามาสร้างเป็นเรื่องราวมีตัวละคร คิดว่าคงคล้ายๆ กับงานเขียนจริงๆ น่ะครับ คือเอาโมเดลที่เรียนกันประจำเลยใน film school ก็คือว่า เริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่อง มีคอนฟลิคท์ตัวละคร (conflict / ปมขัดแย้ง) มีปัญหา ตัวละครก็เกิดการแก้ปัญหา แล้วก็มีไคลแม็กซ์ (climax / จุดสำคัญ ตื่นเต้น) ที่สุดท้ายแล้วปัญหานั้นถูกคลี่คลายไป คือที่เรียนกันใน film school เขาก็จะเรียนกันแบบนี้ แต่ว่ามันก็เป็นพื้นฐาน เราจะดัดแปลงก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ก็เป็นการใส่เอกลักษณ์ของตัวเองเข้าไป หรือว่าไอเดียใหม่ๆ เข้าไปครับ

พี่แบด โดยส่วนตัวชอบการสังเกต?

พี่เข้ ครับ ก็คือหนังส่วนใหญ่ที่ทำก็คือชอบที่แบบว่าตามดูคนอื่น แอบดูคนอื่นอะไรอย่างนี้

เสียงพูด แอบถ่าย (หัวเราะกัน)

พี่เข้ มีอยู่เรื่องหนึ่งที่แบบแอบถ่ายคนที่บ้าน ตั้งกล้องไว้หลังกล่องหลังทีวีก็เป็นสารคดี

พี่แบด ที่บ้านนี่เป็นอะคาเดมี่หรือเปล่าคะนี่ (หัวเราะ)

พี่เข้ เป็นชั่วโมง 40 นาที ส่วนตัวแล้วเป็นคนชอบมองคนอื่น มุมที่มองคนอื่นเข้าไป ชอบแอบๆ ดูมากกว่า อยู่วงข้างนอกไม่อยากเข้าไปอยู่วงใน

คำถาม ตอนถ่ายที่หัวลำโพงเขารู้ไหม ลุงเขาเล่นกล้องอะไรอย่างนี้บ้างหรือเปล่า

พี่เข้ เรื่อง “หัวลำโพง” เป็นเรื่องที่ทำก่อนเรื่องนี้ ค่อนข้างเป็นเรื่องของการสังเกต แอบมองคนที่กำลังทำพฤติกรรมที่ค่อนข้างจะแปลกๆ ซึ่งเราสนใจ แล้วก็บังเอิญที่เราไปเจอคุณลุงคนนี้ กำลังตั้งขาตั้งกล้องอยู่ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง แล้วเราก็สงสัยว่า คุณลุงคนนี้เขากำลังทำอะไร เพราะว่าอายุขนาดนี้ก็ไม่น่าที่จะมาใช้อุปกรณ์อิเล็คทรอนิคถ่ายภาพอะไร ก็เลยตามแอบถ่ายดูประมาณ 20 นาที ก็เลยได้พบว่าคุณลุงเขากำลังตั้งกล้องถ่ายตัวเองอยู่กลางหัวลำโพง

พี่หนิง เป็นปาปารัชซี่

พี่เข้ เป็นปาปารัชซี่

คำถาม ต้องขอเขาก่อนไหมว่าเราจะถ่ายเขา

พี่เข้ ไม่ขออ่ะ (หัวเราะ) หรือแอบถ่ายบนรถไฟฟ้า ใช้กล้องมือถือ สนุกดี

บอล ชอบแอบถ่าย

ป่าน พอบอกว่าใช้กล้องมือถือ เราก็รู้สึกว่าเดี๋ยวนี้การสื่อสารมันง่ายขึ้นมั้ง มีมือถือมีเรื่องเราก็ถ่ายได้แล้ว แบบว่าตอนเด็กๆ ก็ชอบแอบถ่าย แบบว่าชอบถ่ายรูป เวลาไปเที่ยวกับเพื่อนกับครอบครัว สนุกดีนะเวลาเห็นคนยิ้มหรือบางมุมที่เป็นความสุขส่วนตัวของเขา

พี่แบด ไปกับพี่เข้ไหม (หัวเราะ)

ป่าน แอบซุ่ม (หัวเราะ)
พี่หนิง งั้นมาดูเรื่องต่อไปหรือจะพักก่อน

(ดูหนังสั้นของพี่แป้ง)

หนังสั้นของพี่แป้ง

พี่แบด ดูแล้ว เป็นไงบ้าง
นิว ชอบ เด็กๆ น่ารักจัง
พี่แบด ชอบเด็ก หรือว่าชอบอยากให้ตัวเองไปเป็นแบบนั้นหรือยังไง อยู่เป็นเด็กน้อย
พี่ฝน ในหนัง มีน้องคนหนึ่งที่มีคำถามน่าสนใจ ไม่รู้ว่าเราเตรียมคำถามให้เด็กหรือว่าเด็กเขาถามขึ้นมาเอง
พี่แป้ง พูดเองค่ะ เด็กเขาพูดเอง
พี่ฝน น้องน่ารักมากเลย
พี่แป้ง ชื่อน้องบอย ไปเจอที่เกาะแล้วก็คุยกัน แล้วรู้สึกว่าทำไมเด็กคนนี้ไม่เหมือนเด็กคนอื่นนะ คือถามคำถามมันเกินกว่าที่เราคิดว่าเด็กจะถาม อายุ 9 ขวบ 10 ขวบ จะมีใครถาม “พี่อยากเป็นเด็กไหม?”
พี่แบด ไปอยู่ที่โน่นนานไหมคะ
พี่แป้ง เกือบเดือน เอาอย่างนี้ดีกว่า เล่าให้ฟังก่อน คือตอนปิดเทอมปี 3 เป็นคนกรุงเทพฯ ก็ไม่มีอะไรทำ อยู่บ้านเบื่อๆ เข้าไปในเว็บไซต์ของมูลนิธิกระจกเงา เขาเขียนว่ารับสมัครเด็กฝึกงาน แล้วก็จะได้ไปอยู่ที่เกาะเหลาด้วย พอเห็นภาพในเว็บไซต์ก็รู้สึกว่าเป็นสถานที่คล้ายๆ สลัมหน่อยนะ คือมีขยะเยอะ แล้วบ้านที่เขาอยู่ก็จะเป็นบ้านไม้เก่าๆ แต่เรารู้สึกว่าอยากไปดูว่าในนั้นมีอะไรน่าสนใจ เลยสมัครไป เขาก็บอกว่าไปอยู่ที่เกาะนะ แล้วใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้าน แล้วก็พอจบโปรเจ็คต์ที่ฝึกงานต้องส่งงาน 1 ชิ้น ก็เลือกส่งสารคดีเรื่องนี้ค่ะ เลือกทำสารคดี ความจริงไปฝึกงานที่กระจกเงาก็ไม่มีอะไรเลยค่ะ คือไปอยู่กับเขา เขาก็ให้กินฟรีอยู่ฟรี แล้วก็นั่นแหละ

ที่กระจกเงา มีใครพอรู้บ้างไหมคะว่า เขาเคยทำเรื่องสัญชาติอยู่ใช่ไหม คือพยายามช่วยให้ชาวมอแกนได้สัญชาติไทย แต่ตอนนี้มอแกนได้เป็นบัตรหมายเลข 0 คือไม่ได้เป็นบัตรประชาชนคนไทยแต่เป็นบัตรที่ไว้ทำงานได้ ตอนนี้ก็เลยได้บัตรแล้ว ทางมูลนิธิกระจกเงาก็เลยย้ายสำนักงานที่ระนองไปอยู่ที่เชียงราย คือเมื่อก่อนมี 2 ที่ คือเชียงรายกับระนอง แต่ตอนนี้เหลือที่เชียงรายที่เดียว ที่ระนองไม่มีแล้ว

นี้เป็นการฉายครั้งที่ 2 ครั้งแรกก็ไปฉายให้เด็ก ม.ปลายดู ทุกคนก็จะขำจะหัวเราะกัน ส่วนใหญ่น้องเขาก็จะถามว่าพี่ไปฝึกงานได้ยังไง คือน้องเขาก็อยากจะไปอยู่แบบที่เราไปอยู่บ้างน่ะค่ะ

พี่แบด นึกถึงแรงบันดาลใจที่ใช้สื่อนี้ออกมา ชอบอยู่แล้ว อยากจะถ่ายเป็นหนังสั้นอยู่แล้ว หรือว่าคือไปถึงแล้วค่อยรู้สึกว่า มันควรจะเป็นแบบนี้ เราตัดสินใจเลือกการสื่อความรู้สึกของตัวเองออกมายังไง
พี่แป้ง เรียนเอกภาพยนตร์ แล้วตอนไปฝึกงานก็เอาคอมพิวเตอร์โน๊ตบุ๊ค กล้องแบบนี้แบบมือโปรหน่อย แล้วก็กล้องวีดีโอไป คิดว่าไปยังไงก็จะแบบใช้อุปกรณ์พวกนี้แน่ๆ คือกระจกเงาเขาลงเว็บไซต์อยู่แล้วไงคะ เกี่ยวกับรณรงค์ให้มอแกนได้สัญชาติ แต่ก็ไม่ได้คิดว่าเขาจะให้อิสระกับเราในการไปถ่ายสารคดีถ่ายอะไรก็ได้

พอจะถ่ายก็ยังไม่รู้ว่าจะถ่ายอะไร เรายังไม่ได้คิดเลย ตอนนั้นยังไม่ได้เรียนวิชาสารคดีเลยด้วย ก็โทรหาอาจารย์ว่า “อาจารย์คะ หนูต้องถ่ายสารคดีนะ แต่ว่าไม่รู้จะถ่ายอะไรดี” มีหลายประเด็นมาก มีทั้งเรื่องของคนที่ไปดำปลิง คือคนมอแกนจะได้รับจ้างจากพวกนายทุนให้ไปดำจับปลิงที่แถวเกาะแถวอินเดีย เวลาดำลงไป ลึกมาก ประมาณเป็นหลายเมตรหลายร้อยเมตร แต่ไม่ใส่ชุดอะไรเลยนะ คือดำตัวเปล่า แล้วบางคนดำลงไป แล้วขึ้นมาก็คือเหมือนกับเป็นลม ข้างล่างมันแรงดันเยอะไง ก็ตาย มีประเด็นนี้ที่น่าสนใจ แล้วก็ประเด็นเรื่องสุขอนามัยของเด็กที่ไม่ค่อยดี คือเด็กไม่ใส่รองเท้า พื้นที่เป็นพื้นทรายก็จะมีเศษขยะมีเศษแก้ว แล้วเด็กก็จะโดนแบบเศษแก้วบาด เรื่องความสกปรกบนเกาะด้วย พออยู่ไปก็รู้สึกว่าเขาอยู่กัน

เรียบง่าย ไม่มีความเจริญก็อยู่ได้ แต่บางทีเราอยู่แบบมีความเจริญ แต่เราก็อาจจะไม่สุขเท่าเขาหรือ ก็เลยเลือกประเด็นเรื่องความสุขแบบเรียบง่ายค่ะ

คำถาม แล้วก็ถ่ายหมดเลยอะไรอย่างนี้ใช่ไหม ถ่ายทุกอย่างเอง

พี่แป้ง ใช่ ถ่ายทุกอย่างเลย คืออาจารย์บอกว่า ถ้ายังไม่รู้ว่าจะถ่ายอะไรใช่ไหม ยังไม่รู้เรื่องว่าจะเอาประเด็นไหน เพราะฉะนั้นถ่ายไปก่อน ถ่ายเก็บมาให้หมดแล้วเอาฟุตเทจที่ถ่ายมาทั้งหมดมาดูว่าประเด็นไหนที่น่าสนใจบ้าง คือจริงๆ สารคดีมันเกิดขึ้นตอนตัดต่อค่ะ อาจารย์เขาเคยพูดว่า “เราสามารถคิดเรื่องจากฟุตเทจก็ได้ หรือว่าเราจะไปคิดเรื่องก่อนแล้วถ่ายแล้วไปตัดต่อก็ได้”

พี่แบด แป้งถ่ายมาก่อน แล้วค่อยมาคิดเรื่องตอนตัดต่อ

พี่แป้ง ใช่ค่ะ แต่ก็คิดไว้ตอนถ่ายไว้คร่าวๆ ว่าจะถ่ายตามครอบครัวของโมเอ้ เพราะเห็นว่าภาพครอบครัวโมเอ้ มีพ่อแม่ แล้วก็ลูก 2 คน ตามถ่ายครอบครัวนี้

คำถาม เพราะอะไรถึงเลือกตามถ่ายครอบครัวนี้

พี่แป้ง คือไปสนิทกับน้องใหม่ก่อน น้องใหม่คือน้องผู้หญิงผมม้า พอไปอยู่เกาะเด็กๆ เขาก็จะเข้ามาคุยเพราะเป็นคนใหม่เข้าไปใช่ไหม เราเข้าไปแล้วเรามีกล้องดิจิตอล เรามีหนังสือภาพหรืออะไร ซึ่งทุกคนเขาก็จะสนใจเข้ามา น้องใหม่ก็เข้ามาละ พอคุยกับน้องใหม่ก็ให้น้องใหม่พาไปบ้านหน่อยก็เจอบ้านเขาอยู่กับพ่อแม่

พี่แบด แล้วที่ที่เราไปอยู่นี่ก็คืออยู่กับชาวบ้าน แบบบ้านชาวบ้านเลยหรือเปล่าคะ

พี่แป้ง ที่กระจกเงามีเป็นบ้านที่เขาใช้สำหรับทำกิจกรรมอยู่แล้วค่ะ ก็ไปอยู่บ้านนั้นไม่ได้อยู่กับชาวบ้าน แต่ก็ไม่ต่างกันหรอกค่ะ มันเป็นแบบบ้านไม้ธรรมดา เขาเรียกบ้านไม้หรือเปล่าที่ทำจากไม้ไผ่ บ้านไม้ไผ่นั่นแหละ

พี่แบด กลางคืนทำอะไร

พี่แป้ง ส่วนใหญ่ไปคุยกับชาวบ้าน โห...มีเรื่องเล่าเยอะมากเลย ที่เกาะเหลามีคนไทยคนหนึ่ง ชื่อพี่เนาค่ะ เขาสร้างบ้านแล้วก็มีร้านค้าอยู่ในเกาะเหลาด้วย ก็ไปคุยกับเขา มีหลายเรื่องมีตำนานอะไรแปลกๆ อย่างเรื่องนางเงือก เขาก็บอกว่านางเงือกมีจริงนะ

คำถาม เล่าให้ฟังหน่อย

พี่แป้ง จำได้คร่าวๆ ก็คือว่า มีพ่อของพ่อของพ่อของพ่อของมอแกน คือหลายทอดมาก มันนานมาแล้วไง เขาไปออกเรือที่ไหนไม่รู้ไกลๆ แล้วก็เขาไปเจออะไรไม่รู้ผลุบโผล่อยู่ในทะเล ทีนี่จับได้ว่าเป็นนางเงือก ก็เลยจับ ช่วยกันเอาอวนดึงแล้วก็จับขึ้นมา ดึงขึ้นมาแล้วก็ถ้าจำไม่ผิดเหมือนกับทำยังไงไม่รู้อ่ะเขาเสียชีวิตอ่ะ แล้วก็เอามากินน่ะ แล้วคนที่กินน่ะตาย

พี่หนิง เงือกที่เขาว่า เหมือนในการ์ตูนดิสนีย์ไหม

พี่แป้ง อ๋อ ตัวเป็นคนท่อนล่างเป็นปลาเหมือนในดีสนีย์เลย ก็ฟังเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง

คำถาม มีเหมือนเป็นตำนานอะไรของเกาะอย่างนี้ใช่ไหม

พี่แป้ง ใช่ค่ะ ประมาณนั้น

คำถาม มีเรื่องเล่าอื่นอีกไหมคะ เรื่องผีอะไรอย่างนี้

พี่แป้ง ผีก็มี ในเกาะมีเด็กตายบ่อยเพราะสุขอนามัยไม่ค่อยดี ตายกันแล้วก็ฝังกันตรงท้ายเกาะ วันดีคืนถ้าไปอยู่แถวนั้นก็จะได้ยินเสียงเด็กร้อง

คำถาม เคยได้ยินไหม

พี่แป้ง ไม่ได้ยินเลย โชคดีมากไม่เจอผีเลย เจอแต่ยุง ยุงเยอะมากๆ

คำถาม ไปอยู่ที่นั่น เขาสอนอะไรบ้าง ตัวโปรเจ็คต์น่ะ

พี่แป้ง ฝึกงานใช่ไหม ก็จริงๆ ไม่ได้สอนอะไรเลย

คำถาม ก็ไปอยู่กับชาวบ้าน

พี่แป้ง ใช่ คือไปฝึกงาน แล้วเป็นนักเรียนเอกฟิล์ม ถ่ายสารคดี แต่เขาก็ไม่ได้สอนว่าเราจะต้องถ่ายอะไร แต่เขาให้อุปกรณ์มีคอมพิวเตอร์ที่สำนักงานให้เราใช้ แล้วก็เขาให้เทปวีดีโอมาด้วย คือให้ทุกอย่างน่ะ แต่ว่าเรียนรู้เองนะ

คำถาม เหมือนกับไปฝึกภาคสนาม

พี่แป้ง ใช่ค่ะ คือสารคดีเรื่องนี้ก็สอนอะไรได้มากกว่าวิชาสารคดีที่เรียนอีกด้วยซ้ำ พอทำเรื่องนี้เสร็จ ไปเรียนวิชาสารคดีคาบแรกแบบคือเข้าใจทุกอย่างแล้ว ว่าลำดับการถ่ายเป็นยังไง เหมือนต้องทำมาก่อนเพราะพอเราไปเรียนสารคดี เรียนทฤษฎีเราจะเข้าใจ แต่ถ้าเราเรียนทฤษฎีก่อนแล้วไปทำ ตอน

เรียนทฤษฎีจะงงๆ นึกภาพไม่ออก

พี่อยากให้น้องๆ ถ้าว่างลองหาโอกาสเปิดหูเปิดตาดูบ้าง จริงๆ นะ ไปต่างจังหวัดบ้าง คนที่อยู่กรุงเทพฯ ตลอดเวลา ไปเดินห้างไปดูหนังไปกินข้าวก็เบื่อแล้ว แต่ว่าไปต่างจังหวัดมีอะไรให้เราเรียนรู้อีกเยอะ แล้วบางทีเราก็จะเข้าใจจิตใจของคนต่างจังหวัดมากขึ้น หรือว่าคนที่เขาอยู่ต่างจังหวัดแต่เข้ามาอยู่ในเมืองเราก็จะเข้าใจเขามากขึ้น ก็จะเข้าใจคนขับแท็กซี่ เราจะเข้าใจยามที่ห้าง แล้วเราก็จะเข้าใจแม่ค้ามากขึ้นกว่าเดิม

พี่หนิง การเรียนทำหนังกับมาทำหนังอาจจะไม่ใช่แค่ทำหนังก็ได้

พี่แป้ง ใช่ๆ คือทำหนังมันได้น้อยมากเลยกับสารคดีเรื่องนี้ ที่ได้มากกว่าเทคนิคหรือวิธีการถ่ายอะไร คือได้รู้จักชีวิตคนน่ะค่ะ การทำสารคดีมันทำให้เราแบบเข้าใจจิตใจผู้อื่นมากขึ้น

พี่แบด แล้วแป้งชอบแนวแบบสารคดีด้วยหรือเปล่า หรือว่าจริงๆ แล้วชอบทำออกมาเป็นแนวยังไง

พี่แป้ง ตัวเองเป็นคนทำพรีโพรไม่ค่อยเก่ง ก็คือเขียนบทน่ะได้ แต่พวกสตอรี่บอร์ดที่ภาพเป็นช็อตๆ ต้องวาดเป็นช่องๆ เป็นคนวาดรูปไม่ค่อยเก่งไง แล้วเวลาเราคิดอะไรออกมาในหัวก็แบบ คือไม่ค่อยเหมือนกับผู้ชายที่ส่วนใหญ่เขาจะมี ส่วนใหญ่ผู้ชายที่เรียนเอกฟิล์มเขาจะเก่งทางนี้ แบบเดี๋ยวมุมมาทางนี้นะ นึกออกไหม เรื่องมุมกล้องเรื่องถ่าย แต่ผู้หญิงก็อาจจะไม่เก่งเท่า แต่สารคดีไม่ต้องมีกระบวนการพรีโพรที่เยอะมาก คือเราถือกล้องแล้วเราไปถ่ายตามเหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้นแล้วก็กลับมาตัดต่อ สารคดีเป็นเรื่องจริงด้วยไงคะ ชอบอะไรที่เป็นเรื่องจริงมากกว่าเรื่องแต่งด้วย เรามีกล้องเพื่อที่จะได้เหมือนกับว่าเรามีสิทธิ์ที่จะเข้าไปยุ่งเรื่องของชาวบ้าน พอจะนึกออกไหม

(storyboard / ภาพร่างที่ต้องการถ่ายในภาพยนตร์)

พี่หนิง เชื่อมระหว่างเรากับ...

พี่แป้ง ใช่ๆ เหมือนเป็นเหมือนบัตรผ่านน่ะ

คำถาม นี้เป็นเรื่องแรกที่ทำด้วยหรือเปล่า

พี่แป้ง เป็นสารคดีเรื่องแรกค่ะ แต่ว่าถ้าเป็นหนังก็ทำแล้วบ้าง แต่ยังไงก็

ถือว่ายังกระจอกมาก ทำเรื่องนี้แล้วแบบรู้สึกว่าโอเคมากกว่าเรื่องก่อนๆ คือเราอยู่แต่ในมหาวิทยาลัย เราก็ถ่ายแต่เรื่องในมหาวิทยาลัย ความคิดเราก็วนเวียนอยู่กับเพื่อน ไปเที่ยวกลับบ้าน ดูเป็นหนังที่แบบก็ไม่ได้อะไรเท่าไหร่ในความคิดของตัวเอง แต่พอถ้าเราได้ออกไปข้างนอกมันมีอะไรที่มีคุณค่ามากกว่านั้น มากกว่าเรื่องของตัวเอง

พี่ๆ มีใครจะถามเกี่ยวกับการใช้ชีวิตที่โน่นอะไรอย่างนี้ก็ได้ ว่าเขาชอบดูช่องอะไรกัน ชอบดูละครช่อง 7

คำถาม เขาดูแต่ละครอย่างเดียวจริงๆ หรือคะ

พี่แป้ง เปิดละครอย่างเดียว ละครช่วงเย็นกับละครหลังข่าว ก็นั่นแหละ 6 โมงจนถึง 4 ทุ่มครึ่ง ช่วงกลางวัน บางทีถ้ามีไฟก็เปิดพวกคาราโอเกะ

พี่หนิง แล้วเขาแดนซ์กัน

คำถาม เมื่อกี้ที่เห็น เป็นงานศพแล้วเขาก็เปิดเพลง

พี่แป้ง ต้องขอโทษด้วยที่ภาพมันมืด แต่จริงๆ แต่ถ้าไปฉายบางที่จะไม่มืดเท่านี้ แล้วแต่การเซ็ตของโปรเจ็คเตอร์ แต่นี่คืองานศพเป็นงานศพจริงๆ

คำถาม ของคนที่ไปดำน้ำแล้ว...

พี่แป้ง ใช่

คำถาม แล้วเป็นงานรื่นเริงด้วยอย่างนี้หรือคะ

พี่แป้ง ใช่ค่ะ คืองานศพจะเริ่มที่ญาติพี่น้องไปเยี่ยมคนตายที่บ้าน จากนั้นก็กินเหล้ากันคุยกัน แล้วก็เปิดเพลง เต้นกัน คือเป็นงานรื่นเริงอย่างเดียวของชาวมอแกน เพราะว่ามอแกนไม่มีงานแต่ง ไม่มีงานบวช ไม่มีงานวันเกิด จะมีแต่งานศพ

คำถาม เศร้าโศก ร้องไห้ กินเหล้า แล้วก็ดูคาราโอเกะ ดูหนัง

พี่หนิง เป็นมหกรรมเป็นอะไรเป็นมโหรสพเหรอ

พี่จ๋า เป็นวัฒนธรรมที่เพิ่งเข้าไปหรือเปล่าคะ หรือว่าเขามีอยู่แล้ว

พี่แป้ง เขามีนานแล้วค่ะ

คำถาม คนตายนี่อยู่เกาะช้างใช่ไหมคะ

พี่แป้ง ใช่ค่ะ

คำถาม แต่งานศพนี่จัดงานที่เกาะเหลา

พี่แป้ง คือเกาะช้าง เกาะเหลา เชื่อมกันน่ะค่ะ แบบคือหมู่บ้านนี้รู้จักกับอีกหมู่บ้าน แล้วถ้าอีกหมู่บ้านมีคนตายเขาก็จะมาเยี่ยม

คำถาม อยู่บนเกาะเดียวกันหรือว่าคนละเกาะ

พี่แป้ง คนละเกาะค่ะ เวลาไปมาหาสู่กันก็ขึ้นเรือ ถ้าไกลหน่อยก็ 3-4 ชั่วโมง ถ้าใกล้ก็ 10-20 นาที เกาะของชาวมอแกนมีหลายเกาะ

"หนัง" คืออะไร

พี่หนิง หนังที่แป้งทำก็เป็นอีกแนวหนึ่งนะคะ แล้วมันดูไม่ยาก ถ้าเราอยากทำขึ้นมา มีเรื่องที่อยากทำก็ถ่ายไว้ก่อน สำหรับคนที่ไม่เก่ง ไม่รู้สเต็ปการทำก็จะได้ออกมาจากความเป็นจริง ถ้าพี่แอนอยู่ก็อยากจะให้ช่วยนิยามหรือช่วยให้ความหมายคำว่า "หนัง" จากทฤษฎี หรือจากหนังในความคิดของตัวน้องๆ อย่างนี้น่ะค่ะ หรือคนทำหนังอย่างนี้นิยามคำว่า "หนัง" ว่าคืออะไร

พี่เข้ คือบางคนอาจจะบอกว่า หนังกับละครก็เหมือนๆ กัน แต่ในส่วนตัวมันไม่เหมือนกัน คือหนังก็เริ่มพัฒนามาจากละครนั่นแหละ เพียงแต่ว่ามันมีพวกกล้องเข้ามาด้วย ในเรื่องของการบันทึกภาพก็เลยมีพัฒนาการมากกว่าที่จะเล่นบนสเตจหรือเวที

พี่หนิง ขอโทษที่ไม่ได้บอกกันไว้ก่อน เพิ่งถามพี่เขาสดๆ

พี่เข้ คือจะเป็นเชิงทฤษฎีหน่อย แต่ส่วนตัวผมก็ว่ามันเป็นเรื่องของการที่เราอยากจะพูดอะไรก็ได้ผ่านสื่อตัว อาจไม่ใช่แค่เรื่องราวอย่างเดียว ก็จะมีอะไรที่เป็นเรื่องส่วนตัว หรืออารมณ์บางอย่างที่เราอยากจะสื่อซึ่งมันก็ไม่ได้ต่างจากการเขียนหนังสือเท่าไหร่ เป็นเรื่องของภาษาภาพอย่างที่พี่แอนพูด อย่างบทความหรือบทกวีถ้ามาแปลงเป็นหนัง ก็อาจจะเป็นหนังอย่างพี่แอนที่ดูวันนี้ก็ได้ คือมีความเป็นหนังสารคดี หรือเรื่องของอารมณ์ก็จะเป็นกวีคล้ายๆ แป้งก็ได้ ซึ่งก็กว้างมากๆ และมันก็ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นยังไง

พี่แป้ง แป้งมองว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ไม่ใช่ศิลปะแบบตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับทั้งผู้สร้างงานเอง แล้วก็ปัจจัยอะไรหลายๆ อย่าง เคยมีคนบอกว่าหนังเป็นศิลปะแขนงที่ 7 ศิลปะก็มี ดนตรี ภาพวาด งานประติมากรรม มีอะไรหลายๆ อย่าง จำไม่ได้หมดนะคะ แต่จำได้ว่าแขนงที่ 7 คือหนัง เป็นศิลปะที่เพิ่งเกิดขึ้นมาในยุคที่มีการใช้ฟิล์ม มีการวาดภาพด้วยแสง เป็นศิลปะแพร่หลายได้เร็วและส่งผลต่อคนดูต่อผู้เสพมาก เผลอๆ มากกว่าดนตรี หนังสือ หรือภาพวาด เพราะคนดูถูกบังคับให้ดูในห้องมืด แล้วก็มองไปอย่างเดียว ไม่มีทางที่จะหนีไปไหนได้ นอกจากไปห้องน้ำ แต่หนังสือเราเบื่อเราก็วาง แต่หนังมันโดนบังคับ นั่นคือเราดูอะไรในทีวีจะรู้สึกว่าจะโดนซึมซับเข้าไปโดยไม่รู้ตัว

เวลาดูทีวีหรือดูโฆษณา ก็อย่าตกเป็นทาสโฆษณานะคะ

พี่หนิง แสดงว่าหนังหรือว่าภาพ ภาษาภาพก็มีผลต่อเรามากในระดับหนึ่ง ทั้งแบบเป็นหนังที่เราดูหรือโฆษณาหรือว่าอะไรก็ตาม มันก็ไม่ใช่ว่าเราจะไปเป็นทาสอย่างเดียว แต่ว่าเราก็สามารถที่จะเรียนรู้จากมันได้ สมมติว่าเราเป็นผู้ดู เราก็จะเรียนรู้จากมันว่าเขาต้องการสื่ออะไร ดีหรือไม่ดี เราก็เป็นผู้ตัดสินหรือเลือกเองนั่นแหละ ในมุมกลับกัน ถ้าเราเองเป็นผู้ที่ต้องการสื่อสารประเด็นให้กับผู้ดู เราอยากให้เขาได้มุมมองแบบไหน เราอาจจะไม่ได้บอกว่าเราจะไปเกลียดเขาหรือจะให้เขาเป็นที่เราเป็น แต่ว่าเราอยากสะท้อนมุมมองของเราต่อเขาแบบไหน หนังเลยเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจ

อีกอันหนึ่งที่พี่สงสัย หนังที่เราดูกัน 2 ชั่วโมง กับหนังสั้นต่างกันยังไง จำกัดด้วยเวลา หรือจำกัดด้วยประเด็นหรือว่าอะไร

พี่เข้ ก็คือ หนังสั้นก็คือหนังที่ไม่ยาวน่ะครับ (หัวเราะกัน) ถ้าเทียบกับหนังยาว หนังสั้นก็คือไม่เกิน 30 นาที ซึ่งคนทำจะเป็นใครก็ได้ไม่ว่าจะเป็นคนทั่วไป นักเรียน บริษัทโฆษณา หรือบริษัทหนังใหญ่ก็มีโอกาสทำหนังสั้นได้ ไม่ได้จำกัดเฉพาะแค่ว่าแบบจะต้องเป็นนิสิต นักศึกษา นักเรียนเท่านั้นที่จะทำหนังสั้น

มันก็พัฒนาไปยาวขึ้น คือหนังสั้นก็มีชีวิตของมันเอง อย่าง 10 ปีก่อน อุปกรณ์ทำหนังถูกผูกขาดด้วยระบบอุตสาหกรรมภาพยนตร์เพราะเรื่องของเงินทุน ต้องลงทุนเยอะ ค่าฟิล์มค่าอุปกรณ์ต่างๆ แต่ในยุคนี้ก็ง่ายขึ้น อุปกรณ์ราคาถูกลง คนทั่วไปก็มีอำนาจในการผลิตสื่อออกมาได้ การทำหนังขึ้นมาสักเรื่องก็เลยตกในมือของประชาชนซะส่วนใหญ่ ซึ่งก็เป็นข้อดี

เทศกาลหนังสั้นที่ผ่านมา ก็ได้ดูหนังจากเด็กมัธยม เป็นพวกเต้นคัฟเวอร์ เขาทำเรื่องของตัวเขาเองเพื่อสื่อสารว่า “คัฟเวอร์” เป็นยังไงขึ้นมา ตัวเขาเองเขาเห็นว่าคัฟเวอร์เป็นอย่างนี้ แล้วครอบครัวเขาคิดยังไง อาจารย์เขาคิดยังไง คือการทำหนังได้ลงไปถึงคนที่ไม่ใช่นักเรียนหนัง ไม่ใช่คนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ หรือไม่ก็แบบพ่อถ่ายลูก ครอบครัวในวันที่แม่ไม่อยู่ก็ถ่ายลูกว่าชีวิตจะต้องดูแล เพราะตัวเองอาจไม่ได้ดูแลลูกเต็มที่ คือสามารถสร้างสื่อตัวนี้ขึ้นมาได้ให้คนอื่นรับรู้ได้ง่ายขึ้นกว่าแต่ก่อน

พี่หนิง ก็เป็นเครื่องมือตัวหนึ่ง อย่างน้องที่เป็นเขาเรียก “คัฟเวอร์” ใช่ไหม เป็นพวกแต่งตัวเต้นเกาหลีอย่างนี้ใช่ไหม เขาก็จะได้บอกว่าตัวตนเขาเป็นอะไร ทำไมเขาถึงทำ ประโยชน์อะไรๆ ประมาณนี้ คงเป็นเครื่องมือที่ทำให้สังคมเห็น ก็เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ได้กว้างขึ้น แล้วอีกอย่างพี่ว่าคงเป็นพื้นที่หรือเวทีหรือง่ายต่อการที่จะเผยแพร่ด้วย ในยุค 10 ปีให้หลังมานี่หลังจากที่มีอินเตอร์เน็ต

พี่เข้ ไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นยังไง แต่ว่าในเรื่องของภาพเคลื่อนไหว เพราะทุกคนก็สามารถสร้างได้ คือง่ายขึ้นแล้วอาจจะน่ากลัวอะไรอย่างนี้

พี่หนิง ก็ต้องรู้เท่าทันมันด้วย แต่ถ้าเราเหมือนกับว่าเราไม่ได้มีโอกาสมานั่งแลกเปลี่ยนกัน หรือว่าเป็นเด็กที่นอนดูทีวีอยู่กับบ้านเฉยๆ ไม่มีใครชี้แนะก็มีโอกาสเสี่ยงได้เยอะ

พี่หนิง โอกาสสุดท้าย นาทีทอง

พี่แบด พี่ถามหน่อยว่ามีใครเคยดูหนังสั้นมาก่อนบ้างไหม

น้องๆ ก็เคย

พี่แบด เคยกันหมดเลยเหรอ ไปดูที่ไหนกัน

บอล ทีวีฟรีก็มีให้ดูพี่ (หัวเราะ)

พี่หนิง ไม่ ตามเทศกาลอะไรอย่างนี้มีบ้างหรือเปล่า

พี่แบด ตามเทศกาลหนังสั้น

บอล มีบ้าง

พี่แบด พี่ดูจากทางอินเตอร์เน็ต

พี่หนิง จะมีเว็บไซต์แนะนำบ้างไหมคะ

พี่เข้ ก็หลักก็คือ thaishortfilm.com นะครับ

พี่แป้ง หรือจะดูใน youtube ก็ได้ มีเยอะมาก

บอล เขาเอาลง ส่วนมากจะเอามาลง ถ่ายเองแล้วก็ลง

พี่แป้ง บางทีดูใน youtube แล้วได้ไอเดียใหม่ๆ บางทีไม่ใช่หนังโดยตรง เป็นแค่คลิปวีดีโอที่ถ่ายเล่นกันเอง แต่บางทีอาจจะจริงกว่าหนังที่เป็นฟิคชั่นด้วยซ้ำ

พี่แบด แล้วมองว่าเดี๋ยวนี้ พวก mv นี้เป็นหนังสั้นได้ไหม

พี่แป้ง จะเป็นก็ได้ ถ้า mv นั้นเล่าเรื่องครบถ้วน แล้วแต่คนนิยามมากกว่า บางทีหนังสั้นที่มีเพลงเขาก็เรียกหนังสั้นบางทีก็เรียก mv อืม พวกนี้ก็เหมือนกับอยู่ในกระแสด้วยหรือเปล่า ก็มีมาพักหนึ่งแล้วแหละ ความจริงไม่จำเป็นต้องทำหนังสั้นก็ได้ ถ้าเรามีความคิดมีไอเดียอย่างนี้ใช่ไหม เราทำหนังไม่เป็นก็อาจจะเขียนบล็อกก็ได้ อย่างที่แนะนำว่าให้ไปเขียนบล็อก บางทีเข้าไปเสิร์ชใน google แล้วบล็อกของเราก็อาจถูกดึงขึ้นมาหน้าแรกของ google ซึ่งอาจจะมีคนเข้ามาดูเป็นร้อยเป็นพัน อาจจะมากกว่าหนังของพี่อีก ที่พี่ทำหนังแล้วเอาไปให้น้องดูสิ่งที่สำคัญคือคน แต่ว่าบล็อกมันอยู่ตลอดใช่ไหม ลงรูปภาพ วันนี้ไปเจออะไรก็เขียนๆ มา

พี่หนิง ก็มีสื่อให้เลือกหลากหลายขึ้นเยอะ

พี่แป้ง ใช่

พี่แบด วันหลังจะชวนพี่ไปดูหนังสั้นบ้างก็ได้นะ วันนี้พี่ชวนมาดูแล้ว

พี่ๆ แต่มันก็มีเสน่ห์ในตัวมันเอง ไม่เหมือนอย่างอื่น

ป่าน อันนี้ยาวอ่ะ แต่ไม่มั่นใจว่าเคยดูมาก่อนหรือเปล่า กำลังนึกอยู่ เพราะว่าเคยดูเรื่องช้างแต่ว่าก็นานมาแล้วก็เลยคิดว่ามันอาจจะเป็นหนังยาวไม่ใช่หนังสั้น

พี่ฝน ดู *ต้มยำกุ้ง* มาหรือเปล่า (หัวเราะกัน)

ป่าน หนูก็ไม่แน่ใจ

ข้อดีของการทำหนัง

พี่แบด ข้อดีของหนังสั้นมีอะไรบ้างคะ

พี่แป้ง ข้อดีเหรอ เหมือนเราได้กลับมาพิจารณาตัวเองมากขึ้น รู้จักตัวเองมากขึ้น คือเวลาจะทำ บางทีไอเดียมาแบบหนึ่งใช่ไหม ไปเล่าให้เพื่อนกลายเป็นอีกแบบหนึ่งแล้ว เพราะคนที่ฟังเขาจะถาม แล้วเราก็กลับมาคิดว่าจริงๆ ที่เราคิดยังไม่เคลียร์นะ สมมติมีพล็อตเรื่องเอามาเล่าให้เพื่อนฟัง เพื่อนก็ถามว่าตกลงแล้ว ที่มาที่ไปของตัวละครนี้คืออะไร หรือฟังแล้วว่าทำไมเรื่องมันน่าเบื่อจัง ก็เลยกลับมาคิดว่า เออ จริงว่ะ เลยทำให้รู้ว่าจริงๆ แล้วตัวเองเป็นคนที่มีแนวทางในการคิดหรือว่ามีแนวทางในการเล่าเรื่องยังไง ส่วนตัวแป้งเป็นคนเล่าเรื่องค่อนข้างจะเรียบๆ คือไปเจออะไรมา 1-2-3-4-5 แล้วก็จะเล่า 1-2-3-4-5 อย่างนี้ คือจะไม่แบบว่าเอาอดีตมาก่อนหรือว่าตัดต่ออะไรให้มันสนุกอะไรขนาดนั้น อย่างที่ดูก็คือจะเรียบๆ ใช่ไหม ไปเรื่อยๆ แล้วก็จบ แต่ก็จะมีความ feel good อยู่นิดนึง ใช่ไหม

พี่หนิง การทำหนังมันก็เหมือนเป็นการค้นหาตัวเองไปด้วย

พี่แป้ง ใช่ๆ

พี่เข้ อย่างที่บอกว่ามันเป็นงานสร้างสรรค์ ไม่ใช่งานที่มีโจทย์อะไรตายตัว น้องเค้าเรียนศิลปะมาเค้าจะรู้ ต้องเริ่มจากตัวเองสนใจอะไร หรือว่าต้องการที่จะปล่อยอะไรออกมา ปลดปล่อยตัวเองอะไรออกมาผ่านหนัง บางครั้งมีคนบ่นว่าดูหนังสั้นไม่รู้เรื่อง คือดูแล้วก็งงว่าจบแล้วเหรอ ดูไม่รู้เรื่องว่ะ คือเราก็ไปเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่แค่ต้องการกระทำ อาจจะไม่ได้สนใจคนอื่น อาจจะไม่ใช่เรื่องของฉัน เพื่อตัวเองน่ะ

บอล เพื่อสนองตัวเองมากกว่า เพราะว่าก็เคยทำเหมือนกันพวกรุ่นพี่เขาทำเหมือนกัน ก็ทำ ไม่ต้องการอะไร

พี่เข้ ใช่ๆ

พี่หนิง ไม่ต้องการให้เข้าใจอะไร แต่ว่าอยากทำ

บอล ก็อยากทำ เคยทำกับรุ่นพี่ เรื่องอะไรกบต้ม ต้มกบ (หัวเราะ) ฮาๆ ไม่ได้ต้องการอะไร อยากได้แค่ความฮา ถ่ายเก็บมาดู พวกรุ่นพี่เขามีวีดีโออาร์ต

อาจารย์ก็ไม่ได้สอนอะไรมาก เป็นเครื่องมือมากกว่า มองมันเป็นเครื่องมือในการที่จะสร้างสรรค์มากกว่า ผมว่าน่าจะอยู่ที่แนวความคิดของคนจะนำมาใช้จะใช้อะไรมากกว่า พอที่เหลือมันเป็นเครื่องมือไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ วีดีโอหรือเป็น ภาพถ่าย มองว่ามันเป็นเครื่องมือเรามากกว่า

พี่หนิง แต่ถ้าเครื่องมือวางไว้เฉยๆ มันก็จะไม่เกิดประโยชน์อะไร

บอล ใช่ๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร อยู่ที่เราจะจับมันมาสร้างสรรค์ยังไง

พี่ๆ โอ้... (ปรบมือ)

พี่หนิง บอลช่วยพี่นะเนี่ย วันนี้ลุงอ๋อยไม่อยู่ พี่ก็คิดอยู่ว่าจะจบยังไงอยู่

บอล มันเป็นเครื่องมือ

พี่แป้ง ขอเสริมเรื่องหนังอาร์ต คือตัวเองมีประสบการณ์โดยตรง เพราะว่าเพื่อนชอบบอกว่า เราชอบทำหนังอาร์ต คือเรื่องนี้ไม่ใช่หนังอาร์ตแน่นอน แต่ว่าเรื่องก่อนๆ ก็จะโดนว่า ว่าทำหนังอะไร ไม่รู้เรื่อง ซึ่งอย่างที่เข้พูดว่าเรามีประสงค์แค่สนองความต้องการของตัวเองใช่ไหม แต่พอเราทำไปแล้ว รู้สึกว่า คือตัวเองดูแล้วก็เท่านั้น รู้สึกว่าเราเหนื่อยทั้งที ทำไมไม่ทำให้คนอื่นเขาดูรู้เรื่องด้วย มาเข้าใจตอนปี 3 ปี 4 ว่า เออ จริงๆ ทำหนังอาร์ตสนุก สนุกคนเดียวคนอื่นไม่สนุกต้องมาอธิบาย แล้วอาจารย์ก็เคยบอกว่าคนทำหนังที่ดี คือคนดูจบแล้วจะไม่มาถามอะไรเลย ว่านี่แปลว่าอะไร มีความหมายอะไร ต้องการจะสื่ออะไรคือดูแล้วเคลียร์เลยคือผู้กำกับจะไม่ต้องมาอธิบายไม่งั้นถ้าเราไปทำหนังใหญ่ในอุตสาหกรรมน่ะค่ะ เราทำหนังไม่เคลียร์อย่างนี้แล้วไม่มีโอกาสมาแก้ตัว ไม่มีโอกาสมาพูดว่า ก็ช็อตนี้มันมีความหมายอย่างนี้ไง ที่มหาวิทยาลัยก็จะค่อนข้างจะสอนให้เราทำเพื่อไปทำในอุตสาหกรรมได้น่ะค่ะ ทำหนังให้ทุกคนเข้าใจ แล้วก็ทำให้สังคมมันดีขึ้น ประมาณอารมณ์นั้น

บอล มันเป็นแล้วแต่ เป็นเรื่องเชิงพาณิชย์

พี่แป้ง ใช่ๆ ก็แล้วแต่ แต่บางทีก็อาร์ต

บอล ไม่ต้องการให้ทุกคนเข้าใจ คนดูแล้วก็โอเคแล้วก็จบ ผมว่านะ

พี่แป้ง อืมๆ

พี่หนิง เมื่อวันก่อน พี่คุยกับลุงอ๋อยเรื่องที่เรามาดูหนังกันวันนี้ มีอยู่เรื่องหนึ่งคือที่ลุงบอกว่า พวกเรานะ อาจจะเรียกว่า เราถูกฝึกมาให้รู้เรื่องใช่ไหม จะดูหนังหรือทำอะไรก็แล้วแต่ อย่างเจอต้นไม้ จะต้องถามว่าต้นอะไรก่อน จำได้ไหมหลายๆ ครั้งที่เวลาไปไหนแล้วพวกพี่บอกว่า เราลองยังไม่ต้องถามให้รู้เรื่องว่ามันเป็นอะไร ยังไง แต่ให้เรารู้สึกก่อนใช่ไหม ว่าตาเราเห็น แล้วเราได้ยิน เรารู้สึกอะไร ใจเราเป็นยังไง เพราะว่างานอย่างหนังหรืออะไรก็ตาม บางทีมันกระทบตรงนั้นแล้วล่ะ เหมือนหนังเป็นสื่อที่ทำออกมาให้คนสะเทือนอารมณ์อะไรบางอย่าง นั่นคือถึงแม้จะเริ่มแบบนั้น แล้วเราค่อยไปต่อว่าจะรู้เรื่องไหมหรือไม่รู้เรื่องก็ได้

บอล ผลกระทบแตกต่างกัน แล้วเรารู้สึกกับบรรยากาศนั้น ไม่จำเป็นต้องไปรู้เรื่อง ความรู้สึกไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุผล

เพื่อนๆ และพี่ๆ บอลจบสวยอีกแล้ว (ปรบมือเกรียว)

พี่หนิง ดีนะที่บอลมา ช่วยพี่ได้เยอะเลย คงประมาณนี้ เราเริ่มต้นมาสัมผัสมาแลกเปลี่ยนกับพี่ๆ ที่เขาแบบว่าเคยจับเคยทำ มีประสบการณ์ แล้วก็เอามาแลกเปลี่ยนมาดูงานที่พี่ๆ เอามา พี่รู้สึกว่าหลากหลายดี ตอนแรกก็ยังแบบไม่รู้หรอกว่าคืออะไร เดี๋ยวเราก็คงได้ไปเรียนรู้เทคนิควิธี กับพี่เก้งกันอีกที ในเรื่องของหนัง

พี่แบด ใครจะไปบอกพี่ด้วย อย่าลืมคอนเฟิร์มพี่นะ

บอล คอนเฟิร์มไว้ก่อนเลย

พี่หนิง ถ้าพี่เข้กับพี่แป้งสนใจ เชิญไปเรียนรู้ด้วยกัน เพราะเราก็รู้สึกว่าก็สนุกดี ก็ไปเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน พี่แอนสอนอยู่ แกสนใจขอหนังให้นักศึกษาของเขาได้ดูค่ะ

วันนี้จบอย่างเป็นทางการ ขอบคุณค่ะ ขอบคุณ น้องเข้ น้องแป้ง ที่ให้โอกาสพวกเราได้เรียนจากผลงานน้องๆ

ทุกคน ขอบคุณค่ะ ขอบคุณครับ

รับรู้

เรียนรู้

เพื่อโลก